

Vatandaşlık Numarası Bazlı
E-devlet Sistemlerinde
Kişisel Veri Mahremiyeti Durum
Saptaması

Yrd.Doç.Dr. Enis Karaarslan,
Av. Serhat Koç
Gökhan Akın

2010 İzmir Uluslararası Bilişim Hukuku
Kurultayı

- Türkiye’de henüz “Kişisel Verileri Koruma Kanunu’nun çıkarılmamış olması gerçeği her şeyden önce altını çizmemiz gereken en önemli gerçektir.
- Bu anlamda ilgili tasarı henüz kanunlaşmayı beklemektedir.

- AB üyeliği hazırlığındaki Türkiye'nin, "veri koruması" bağlamındaki kanunlaştırma aşamaları açısından Avrupa'nın açık olarak gerisinde olduğu hususu Avrupa Birliğinin 2002 ve 2003 yıllarındaki ilerleme raporlarında da bildirilmiştir.

- Bununla birlikte kişisel verilerin korunması alanında, kanunlaşmış bir düzenleme olmamasına rağmen, Türk hukukunda genel esaslara gidilerek de kişisel veriler koruma altına alınabilmektedir.

- T.C. Anayasa'sında "Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması" başlığı altında yer alan 20. maddesine göre, "herkes özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir".
- Buna ek olarak Anayasa'nın 22. maddesi gereği de haberleşme özgürlüğü engellenemeyecek ve gizliliğine dokunulamayacaktır.

- AB Uyum mevzuatı çerçevesinde Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan “Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı”, Bakanlar Kurulunca 7.4.2008 tarihinde kabul edilerek TBMM Başkanlığına 22.04.2008 tarihinde gönderilmiştir.
- 2008 yılı Ekim ayı itibariyle de “Tasarı” TBMM’de Adalet Alt Komisyonunda incelenmektedir.

- Son dönemde yaşanan bir gelişmeyle: 1982 Anayasa'sını değiştirmeye yönelik pakete Kişisel verilerin korunması hakkı da eklenmiştir.
- Anayasanın 20. Maddesine ek düzenleme getirilmesiyle kişisel veriler anayasal düzenlemeye kavuşmaktadırlar. Anayasa teklifinin en önemli ve oldukça olumlu maddelerinden birisi de kanaatimizce bu olmuştur.

- Özel yaşamın düzenlendiği Anayasanın 20. Maddesine gelen ek madde şöyle:
- “Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar.

- Maddenin devamı:

Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.”

- Unutulmamalıdır ki; 1 Haziran 2005'de yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu ile kişisel verileri hukuka aykırı olarak kaydetmeyi, başkasına vermeyi suç olarak kabul eden bir ülkeyiz.

- Ancak aynı zamanda kişisel verilerin gizliliğinin korunması hakkındaki kanun tasarısını 2008 yılından beri bir türlü kanunlaştırmayan ve 2010 yılında ise, kişisel verilerin gizliliğini “anayasal bir hak” olarak düzenlemek isteyen ama bu maddeyi de “referandum” a götürmeyi dahi düşünebilen bir düşüncededeyiz.

- Anayasa hükümlerinin dışında Türk Medeni Kanunu'nun 23, 24 ve 25. BK. md. 49. Maddelerinde “Kişilik Hakkının Korunması” başlığı altında yer alan hükümler doğrultusunda, kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesi hususunda ilgililerin hakları korunabilmektedir.

4857 Sayılı İş Kanunu

- Türk Medenî Kanunu'ndaki bu düzenlemelerin yanı sıra, 4857 sayılı İş Kanununda da , kişisel verilerin korunması ile ilgili düzenleme mevcuttur. 4857 Sayılı Kanun'un 75. maddesi gereği işveren; çalıştırdığı kişilere ait sahip olduğu verileri koruma açısından kanunda belirtilen ödevleri yerine getirmek zorundadır.

İşverenin Yerine Getirmesi Gereken Ödevler

- 1.İşçilere ait özlük dosyası tutma,
- 2.Kişisel verilerin işlenmesinde işlem kriterlerine uyma,
- 3.Sır saklama,
- 4.Talep edildiği takdirde kişisel verileri ilgililere açıklama.

- 2003 AB İlerleme Raporu'nda, AT Veri Koruması Mevzuatı ile de uyum göstermediği açık olan Türk iç hukuku açısından son dönemdeki önemli adım Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı'dır.
- Tasarı bu açıdan çok önem taşıdığından dolayı, yasalaştığı takdirde, ülkemiz açısından temel hak ve özgürlüklerin korunması hususunda önemli bir adım daha kat edilmiş olacaktır.
-

E-DEVLET BİLGİ SİSTEMLERİ

- Kurumlar bilgiye daha kolay ve hızlı erişebilmek için bilgi sistemlerini yaygınlaştırmakta ve internet üzerinden erişilebilir hale sokmaktadır.
- Türkiye Cumhuriyeti devlet kurumları, sundukları servislerin daha hızlı ve etkin kullanılması için vatandaşların web üzerinden bilgilerine ulaşmasını sağlamaktadır.
- E-devlet sistemlerinde, farklı kişiler tarafından yönetilen ama ortak veritabanına erişimi olan çok sayıda bilgi sistemi olduğu gözlenmektedir.

E-DEVLET BİLGİ SİSTEMLERİ (devam)

- Bilindiği üzere, Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS) ile T.C Kimlik numarası hayata geçmişti. Bu erişimlerin çoğunda TC Kimlik Numarası kullanılarak sorgu yapılmakta ve bilgilere erişim sağlanmaktadır.
- E-devlet kapısı (<http://e-turkiye.gov.tr>) adresinden de şifre girerek E-devlet bilgi sistemlerine erişmek mümkündür.

TC Kimlik Numarasının Gizliliği Tartışması

- TC Kimlik numarasıyla, bugün internet üzerinde birçok sorgulama yapılabilmektedir. Ulaşımı kolay bilgilerle TC kimlik numarasının birleşmesiyle kişiler hakkında ayrıntılı bilgilere ulaşmak mümkündür.
- Eğer TC kimlik numarası kişiye özel bir numara ise, KEY ödemeleri sırasında 8,5 milyon kişinin TC kimlik numarası, adı ve soyadının internette ve resmi gazetede yayınlanmasını nasıl açıklayabiliriz.
- Bu konuda 32 hukuk insanına aşağıdaki sorular sorulmuş ve onların cevapları toplanmıştır.

Anket- Soru 1

TC kimlik numarası, sizce kişiye ait mahrem bir bilgi midir?

- “Evet mahrem bir bilgidir.” diyen 14 Avukat, 5 Adli Yargı Hakimi 6 Cumhuriyet Savcısı, 3 Hukuk Fakültesi Öğrencisi.
- “Hayır değildir.” diyen 3 Adli Yargı Hakimi.
- “Fikrim/yorum yok.” diyen 1 Avukat.

Anket- Soru 2

TC kimlik numaranızı başkalarının görebileceği bir ortama (kartvizit/web sayfası) yazar mısınız?

- “Evet yazarım.” diyen hiç kimse yok.
- Hayır yazmam diyen 14 Avukat, 8 Adli Yargı Hakimi, 6 Cumhuriyet Savcısı, 3 Hukuk Fakültesi Öğrencisi.
- “Fikrim yok.” diyen hiç kimse yok.

Anket- Soru 3

Vatandaşların TC Kimlik Numaralarının, (kendi rızalarının dışında) vatandaşlara kolaylık sağlaması için bazı sitelerde açıkça listelenmesi uygun mudur?

- “Evet uygundur.” diyen hiç kimse yok.
- “Hayır uygun değildir.” diyen: 14 Avukat, 8 Adli Yargı Hakimi, 6 Cumhuriyet Savcısı, 3 Hukuk Fakültesi Öğrencisi.
- Fikrim ya da yorumum yok diyen hiç kimse yok.

Anket - Çözümleme

Sadece yan yana gelmiş rakamlardan ibaret olması gereken ve tek başına hiç bir mahremiyet unsuru içermesi ihtimali olmaması gereken TC kimlik numarası ...

Şu an Türkiye'de kullanılan bilgi işlem sistemlerinin ve süreçlerinin durumundan kaynaklı olarak, hukuk insanlarının kafasında artık haklı olarak mahrem bir bilgi olarak görülmekte ve buna göre hareket edildiği ifade olunmaktadır.

E-Devlet Uygulamalarındaki Zafiyetlere Genel Bakış

- T.C. Kimlik bilgileri internet üzerinden uzun zamandır erişilebilir durumda
- Denetimsiz başladı.
- Bir süre sonra bu durduruldu ve detaylı sorgu yapabilmek için önce Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü ile KPS (Kimlik Paylaşım Sistemi) ile açıldı (ücretli – kriptolu)

ADRES DVD si

E-Devlet Uygulamalarındaki Zafiyetlere Genel Bakış (devam)

- TC kimlik numarasını bir tür giriş kodu olarak alıp bilgi sistemine girilmesi, E-devlet bilgi sistemindeki en büyük zafiyet.
- Yaptığımız araştırmalar sonucunda, bu tür bir sorgulama ile veritabanını oluşturmanın çok uzun zaman alacağı,
- Muhtemelen sabit bir IP adresinden, yapılacak milyonlarca sorgunun sistemde fark edilmemesi de ciddi bir güvenlik zafiyetini göstermektedir.

E-Devlet Uygulamalarındaki Zafiyetlere Genel Bakış (devam)

- Yeni uygulama - sistemlerde değişiklikler yapılmış ve nüfus cüzdanı seri numarası gibi ek bilgilerin de girilmesi istenmeye başlanmıştır.
- Bu sistem ise nüfus cüzdanına bağımlı olmasından dolayı, ayrı bir zafiyete sahiptir. Türkiye'de birçok yerde vatandaştan nüfus cüzdanı fotokopisi istenmektedir

Bilgilerin Üçüncü Kişilerin Eline Geçmesi

- Çeşitli bilgi sistemlerinden bilgilerin toplanması ile kişiler hakkında önemli veriler elde edilebilir. Online telefon rehberinden başlayarak çeşitli bilgi sistemlerinden kişiye ait bilgiler toplanabilir. Bunun yanı sıra sosyal mühendislik teknikleri kullanılarak kişiler hakkında ayrıntılı bilgi toplanabilir.

Olası Komplo Teorileri

- Ele geçirilebilecek verilerle neler yapılabileceği konusunda tarafımızdan çeşitli senaryolar üretilmiştir. Bunların bir kısmı, suçlulara fikir verebileceği düşünülerek bildiriden çıkarılmıştır.

Çipli Bilgi Sistemleri ve Şifreleme

- Çipli pasaportlar önümüzdeki günlerde kullanıma açılacaktır. Yeni kimlik kartının pilot uygulaması Bolu ilinde gerçekleştirilmektedir.
- Bilgi Toplumu Stratejisi Eylem Planı'nın 46 numaralı eyleminde vatandaşların yaşamını kolaylaştıracak, kurum ve kuruluşlarda daha hızlı hizmet alınmasını sağlayacak, kolay taşınabilir, taklit edilemez, uluslararası standartlara uygun Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Kartı'nın uygulamaya konulması İç İşleri Bakanlığı'na görev olarak verilmiştir.

Çipli Bilgi Sistemleri ve Şifreleme

Çiqli Bilgi Sistemleri ve Şifreleme

- Yurt dışındaki uygulamalar incelendiğinde, internet üzerinden yapılacak bütün işlemlerde kimlik kartı ve kart okuyucular gerekmektedir.
- Vatandaşlık numarasının bilinmesi bir güvenlik sorunu oluşturmamakta, kimlik ve şifrenin bilinmesi gerekmektedir.

SONUÇ

- “Kişisel Verileri Koruma Kanunu” önemlidir ve bir an önce çıkmalıdır
- E-devlet bilgi sistemlerinde tasarım ve uygulama problemleri bulunmaktadır
- E-devlet bilgi sistemlerinin vatandaşlık numarası ve/veya nüfus cüzdanı bilgileri dışında bir onaylama/şifre kullanması gerekmektedir.

ÖNERİLER

- E-devlet bilgi sistemleri tasarlanırken kişisel verilerin mahremiyeti ön planda tutulmalıdır.
- E-devlet bilişim sistemlerinin, vatandaşlık numarası gibi erişilebilir ve nüfus cüzdanı gibi kopya edinilebilir bir varlığa bağlı olması engellenmelidir.
- E-devlet bilişim sistemlerinden bilgi edinmek için şifre kullanımı zorunlu hale getirilmelidir.

ÖNERİLER (devam)

- E-devlet kapısı (<http://e-turkiye.gov.tr>) web sitesinin kullanımının yaygınlaştırılması sağlanmalıdır. Postanelerden şifre dağıtımı etkin bir sistem değildir.
- Çipli kart, dijital imza gibi uygulamalara geçilmelidir.

ÖNERİLER (devam)

- Bilmesi gereken prensibine uyulmalı, çeşitli devlet kurumlarından veya bilgi sistemlerinden kişinin mahremiyetine zarar verecek şekilde bilgiye erişim engellenmelidir.
- SGK var olan sorgu sistemini acil kapatmalıdır. Kesinlikle bu türden bilgiler şifre kontrolsüz geri açılmamalıdır.
- Henüz açılmamış olan adli sicil sorgusu, güçlü bir denetim sistemi olmadan kesinlikle dışarı açılmamalıdır.

- Dinlediğiniz için teşekkürler.
- Çalışmalarımızın devamı için
- <http://www.bilisimhukuk.com>
- <http://www.televidyon.com/savunmasanati>
- <http://agguvenligi.blogspot.com>
- <http://www.agciyiz.net>
- <http://www.gokhanakin.net>